

CURSUL Nr.1

SISTEMUL BANCAR DIN ROMÂNIA

Procesul restructurării sistemului bancar din România a început la data de 1 decembrie 1990, odată cu desprinderea activității comerciale desfășurate până atunci de Banca Națională a României, activitate preluată de Banca Comercială Română, iar Băncii Naționale a României rămânându-i numai atribuțiile unei bănci centrale.

Stabilirea cadrului juridic, prin aprobarea de către Parlamentul României a celor două legi bancare respectiv **Legea nr. 33 privind activitatea bancară și Legea nr. 34 privind Statutul Băncii Naționale a României**, ambele intrate în vigoare la data de 3 mai 1991, **a reprezentat pentru economia românească începutul organizării sistemului bancar pe principiile economiei de piață.**

În baza noului cadru legislativ, sistemul bancar a fost organizat pe două nivele:

- la vârf, *Banca Națională a României, ca banca centrală a statului român, organ unic de emisiune;*
- la bază, *băncile comerciale, așa cum erau numite atunci, care, de fapt, erau bănci universale efectuând toate tipurile de operațiuni bancare.*

Cadrul legislativ care guvernează, în prezent, sistemul bancar românesc cuprinde:

- Legea nr. 312/2004 privind Statutul Băncii Naționale a României;
- Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 99/2006 privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului, aprobată prin Legea nr.227/2007;
- Ordonanță de Urgență a Guvernului nr.98/2006 privind supravegherea suplimentară a instituțiilor de credit, a societăților de asigurare și/sau de reasigurare, a societăților de servicii de investiții financiare și a societăților de administrare a investițiilor dintr-un conglomerat financiar, aprobată prin legea nr.152/2007;
- Ordonanța Guvernului nr. 10/2004 privind falimentul instituțiilor de credit, aprobată, modificată și completată prin Legea nr.278/2004;

- Ordonanța Guvernului nr. 39/1996 privind organizarea și funcționarea Fondului de Garantare a Creditelor din Sistemul Bancar, cu modificările și completările ulterioare;
- Ordonanța Guvernului nr.28/2006 privind reglementarea unor măsuri financiar-fiscale, aprobată prin Legea nr.266/2006.

Procesul integrării României în Uniunea Europeană a presupus armonizarea legislației naționale la dispozițiile legislației comunitare. Astfel, printre angajamentele asumate în cadrul negocierilor cu Uniunea Europeană s-a numărat și cel referitor la transpunerea în legislația națională a *Directivelor nr.48/2006//CE a Parlamentului European și a Consiliului din 14 iunie 2006 privind accesul la activitate și desfășurarea activității de către instituțiile de credit* și, respectiv *nr.49/2006/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 14 iunie 2006 privind adecvarea capitalului firmelor de investiții și instituțiilor de credit* (directivele aferente Acordului Basel II).

Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 99/2006 privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului a preluat la nivel de principiu dispozițiile directivelor comunitare sus-menționate (cerințe minime de acces și desfășurare a activității de către instituțiile de credit, regimul instituțiilor de credit din alte state membre și din state terțe, cerințe operaționale, cerințe pentru acoperirea riscurilor, supravegherea instituțiilor de credit etc.) și a sistematizat și dispozițiile specifice diverselor categorii de instituții de credit (bănci, cooperative de credit, bănci de economisire și creditare în domeniul locativ, bănci de credit ipotecar și instituții emitente de monedă electronică). Având în vedere unitatea de regim prudенțial aplicabil potrivit legislației comunitare instituțiilor de credit, și firmelor de investiții, această ordonanță de urgență abordează într-o secțiune distinctă aspecte legate de aplicarea dispozițiilor legii la societățile de servicii de investiții financiare, aflate sub supravegherea Comisiei Naționale a Valorilor Mobiliare.

OUG nr.99/2006 reglementează condițiile de acces la activitatea bancară și de desfășurare a acestora pe teritoriul României, supravegherea prudенțială a instituțiilor de credit și a societăților de servicii de investiții financiare și supravegherea sistemelor de plăți și a sistemelor de decontare a operațiunilor cu instrumente financiare. Aceasta se aplică instituțiilor de credit, persoane juridice române, inclusiv sucursalelor din străinătate ale acestora și instituțiilor de credit din alte state membre, respectiv din state terțe, în ceea ce privește activitatea acestora desfășurată în România, precum și societăților de servicii de investiții financiare și societăților de administrare a investițiilor care au în obiectul de activitate administrarea portofoliilor individuale de investiții.

Din perspectiva riscurilor la care sunt expuse instituțiile de credit, ordonanța de urgență cuprinde prevederi referitoare la:

1. obligativitatea existenței, la nivelul instituțiilor de credit, a cadrului de administrare a activității, a proceselor de identificare, monitorizare și raportare a riscurilor și a mecanismelor de control intern;
2. determinarea cerințelor de capital pentru acoperirea riscurilor:
  - *de credit*
  - *de piață*
  - *operațional*
3. exercitarea supravegherii prudențiale a instituțiilor de credit de către Banca Națională a României, colaborarea acesteia cu celelalte autorități competente și stabilirea responsabilităților fiecărei instituții competente.

Transpunerea aspectelor de natură tehnică din directivele menționate a fost realizată în cadrul reglementărilor prudențiale emise în comun de Banca Națională a României și Comisia Națională a Valorilor Mobiliare, grupate după cum urmează:

1.Reglementări cu caracter general:

- Regulamentul Băncii Naționale a României și al Comisiei Naționale a Valorilor Mobiliare nr.13/18/2006 privind determinarea cerințelor minime de capital pentru instituțiile de credit și firmele de investiții, aprobat prin Ordinul BNR-CNVM nr. 10/107/2006, care stabilește riscurile pentru care se impune ca instituțiile reglementate să dispună de cerințe minime de capital (riscul de credit, riscul de diminuare a valorii creanței, riscul de credit al contrapartidei, riscul de poziție, riscul de decontare, riscul valutar, riscul de marfă și riscul operațional);
- Regulamentul Băncii Naționale a României și al Comisiei Naționale a Valorilor Mobiliare nr.17/22/2006 privind supravegherea pe bază consolidată a instituțiilor de credit și a firmelor de investiții, aprobat prin Ordinul BNR-CNVM nr. 14/111/2006, care stabilește, în principal, nivelul de respectare a cerințelor prudențiale în contextul exercitării supravegherii pe bază consolidată, aria de cuprindere a consolidării prudențiale și metodele de consolidare utilizate în scop prudențial;
- Regulamentul Băncii Naționale a României și al Comisiei Naționale a Valorilor Mobiliare nr.18/23/2006 privind fondurile proprii ale instituțiilor de credit și ale firmelor de investiții, aprobat prin Ordinul BNR-CNVM nr. 15/112/2006, care stabilește:
  - componența fondurilor proprii la nivel individual și consolidat ce stau la baza determinării indicatorilor de prudență bancară prevăzuți de diferitele reglementări prudențiale aplicabile;

- principiile și condițiile de a căror respectare depinde includerea sau nu a anumitor elemente în calculul fondurilor proprii;
- cerințele privind nivelul minim al capitalului inițial;
- aspectele generale referitoare la modul de raportare a fondurilor proprii determinate la nivel individual și consolidat.

- Regulamentul Băncii Naționale a României și al Comisiei Naționale a Valorilor Mobiliare nr.23/28/2006 privind criteriile tehnice referitoare la organizarea și tratamentul riscurilor, precum și criteriile tehnice utilizate de autoritățile competente pentru verificarea și evaluarea acestora, aprobat prin Ordinul BNR-CNVM nr. 20/117/2006, care stabilește criteriile tehnice referitoare la organizarea și tratamentul riscurilor (riscul de credit și riscurile asociate acestuia, riscul de piață, riscul de rată a dobânzii corespunzătoare activităților în afara portofoliului de tranzacționare, riscul operațional și riscul de lichiditate), precum și criteriile tehnice utilizate de autoritățile competente pentru verificarea și evaluarea acestora;

- Regulamentul Băncii Naționale a României și al Comisiei Naționale a Valorilor Mobiliare nr.25/30/2006 privind cerințele de publicare pentru instituțiile de credit și firmele de investiții, aprobat prin Ordinul BNR-CNVM nr. 22/119/2006, care impune instituțiilor de credit să facă publice informații cantitative și calitative, concentrate pe parametrii cheie ai profilului de afaceri, expunerile la risc și managementul riscurilor.

2. Reglementări cu privire la riscul de credit:

- Regulamentul Băncii Naționale a României și al Comisiei Naționale a Valorilor Mobiliare nr.14/19/2006 privind tratamentul riscului de credit pentru instituțiile de credit și firmele de investiții potrivit abordării standard, aprobat prin Ordinul BNR-CNVM nr. 11/108/2006, care stabilește modul de determinare, potrivit abordării standard, a valorii ponderate la risc a expunerilor, în vederea calculării cerințelor minime de capital pentru riscul de credit;

- Regulamentul Băncii Naționale a României și al Comisiei Naționale a Valorilor Mobiliare nr.15/20/2006 privind tratamentul riscului de credit pentru instituțiile de credit și firmele de investiții potrivit abordării bazate pe modelele interne de rating, aprobat prin Ordinul BNR-CNVM nr. 12/109/2006, care stabilește modul de determinare a cerinței de capital pentru riscul de credit, potrivit abordării bazate pe modele interne de rating, pe baza unor parametri de risc (probabilitate de nerambursare, pierdere în caz de nerambursare, factori de conversie și maturitate), prin intermediul tratamentului IRB de bază (Foundation IRB) sau tratamentului IRB avansat (Advanced IRB);

- Regulamentul Băncii Naționale a României și al Comisiei Naționale a Valorilor Mobiliare nr.20/25/2006 privind tratamentul riscului de credit al contrapartidei în cazul instrumentelor

financiare derivate, al tranzacțiilor de răscumpărare, al operațiunilor de dare/luare de titluri/mărfuri cu împrumut, al tranzacțiilor cu termen lung de decontare și al tranzacțiilor de creditare în marjă, aprobat prin Ordinul BNR-CNVM nr. 17/114/2006, care stabilește modul de determinare a valorii expunerilor pentru anumite tipuri de tranzacții (instrumente financiare derivate, tranzacții de răscumpărare, operațiuni de dare/luare de titluri/mărfuri cu împrumut, tranzacții cu termen lung de decontare și tranzacții de creditare în marjă), care, în vederea calculării cerințelor minime de capital pentru riscul de credit, sunt supuse ulterior ponderării la risc potrivit abordării standard sau abordării bazate pe modele interne de rating;

- Regulamentul Băncii Naționale a României și al Comisiei Naționale a Valorilor Mobiliare nr.19/24/2006 privind tehnicile de diminuare a riscului de credit utilizate de instituțiile de credit și firmele de investiții, aprobat prin Ordinul BNR-CNVM nr. 16/113/2006, stabilește modul de determinare a efectului tehnicilor de diminuare a riscului de credit asupra calculului valorii ponderate la risc a expunerilor sau, după caz, al valorii pierderii așteptate, în scopul determinării cerințelor minime de capital;

- Regulamentul Băncii Naționale a României și al Comisiei Naționale a Valorilor Mobiliare nr.21/26/2006 privind tratamentul riscului de credit aferent expunerilor securitizate și al pozițiilor din securitizare, aprobat prin Ordinul BNR-CNVM nr. 18/115/2006, care stabilește modul de determinare a valorii ponderate la risc a expunerilor la riscul de credit care fac obiectul securitizării, precum și a pozițiilor deținute în urma operațiunii de securitizare, în vederea calculului cerințelor minime de capital pentru riscul de credit și riscul de diminuare a valorii creanței;

- Regulamentul Băncii Naționale a României și al Comisiei Naționale a Valorilor Mobiliare nr.16/21/2006 privind expunerile mari ale instituțiilor de credit și ale firmelor de investiții, aprobat prin Ordinul BNR-CNVM nr. 13/110/2006, care tratează, în principal, aspecte ce țin de monitorizarea și raportarea expunerilor mari, limitele aplicabile expunerilor mari, precum și exceptarea integrală/parțială a expunerilor de la aplicarea limitelor pentru expunerile mari.

3.Reglementări cu privire la riscul de piață:

- Regulamentul Băncii Naționale a României și al Comisiei Naționale a Valorilor Mobiliare nr.22/27/2006 privind adecvarea capitalului instituțiilor de credit și al firmelor de investiții, aprobat prin Ordinul BNR-CNVM nr. 19/116/2006, care stabilește modul de determinare a cerințelor minime de capital pentru riscul de poziție, riscul de decontare și de credit al contrapartidei, riscul valutar și riscul de marfă.

4. Reglementări cu privire la riscul operațional:

- Regulamentul Băncii Naționale a României și al Comisiei Naționale a Valorilor Mobiliare nr.24/29/2006 privind determinarea cerințelor minime de capital ale instituțiilor de credit și ale firmelor de investiții pentru riscul operațional, aprobat prin Ordinul BNR-CNVM nr. 21/118/2006, care stabilește modul de determinare a cerinței de capital pentru riscul operațional potrivit unei dintre cele patru abordări: abordarea de bază, abordarea standard, abordarea standard alternativă și abordarea avansată de evaluare.

Adoptarea *Ordonanței de urgență a Guvernului nr.99/2006 privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului*, aprobată prin *Legea nr.227/2007* – care a asigurat implementarea, pe plan intern, a prevederilor Directivelor aferente Noului Acord de capital Basel II, a implicat revizuirea întregului cadru de reglementare prudențială aplicabil instituțiilor de credit.

În cadrul acestui proces de revizuire, au fost reanalizate prevederile unor acte normative vechi, dar au fost emise și alte acte reglementări noi, după cum urmează:

- *Regulamentul Băncii Naționale a României nr. 11/2007 privind autorizarea instituțiilor de credit, persoane juridice române, și a sucursalelor din România ale instituțiilor de credit din state terțe* a urmărit alinierea reglementării secundare la prevederile *OUG nr.99/2006 privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului*, aprobată cu modificări și completări de *Legea nr. 227/2007*;
- *Ordinul Băncii Naționale a României nr.9/2007 privind raportarea de către instituțiile de credit a situației adecvării capitalului la nivel individual* stabilește forma și conținutul raportării situației privind adecvarea capitalului la nivel individual, solicitată instituțiilor de credit prevăzute de Regulamentul Băncii Naționale a României și al Comisiei Naționale a Valorilor Mobiliare nr.22/27/2006 privind adecvarea capitalului instituțiilor de credit și al firmelor de investiții.
- *Ordinul nr.16/2007 al guvernatorului Băncii Naționale a României privind modalitatea de raportare a indicatorilor prudențiali ai instituțiilor de credit, la nivel consolidat pentru exercițiul financiar al anului 2007*; stabilește forma și conținutul raportării indicatorilor prudențiali la nivel consolidat, pentru datele de 30 iunie 2007 și 31 decembrie 2007, de către instituțiile de credit care fac obiectul supravegherii pe bază consolidată potrivit prevederilor Regulamentului Băncii Naționale a României și al Comisiei Naționale a Valorilor Mobiliare nr. 17/22/2006 privind supravegherea pe bază consolidată a instituțiilor de credit și a firmelor de investiții, aprobat prin Ordinul Băncii Naționale a României și al Comisiei Naționale a Valorilor Mobiliare nr. 14/111/2006. Instituțiile de credit raportează indicatorii prudențiali, la nivel consolidat, pentru exercițiul financiar al anului 2007, prin intermediul formularului de raportare prezentat în anexa la Ordin, precum și a formularelor de raportare a expunerilor mari prevăzute de Normele Băncii Naționale a României nr. 12/2003 privind supravegherea solvabilității și expunerilor mari ale instituțiilor de credit, cu modificările și completările ulterioare.
- Regulamentul nr.4/2008 pentru modificarea și completarea Regulamentului BNR nr.5/2002 privind clasificarea creditelor și plasamentelor, precum și constituirea, regularizarea și utilizarea provizioanelor specifice de risc de credit, cu modificările ulterioare, și a Normelor metodologice ale BNR nr. 12/2002 pentru aplicarea Regulamentului BNR nr.5/2002 privind clasificarea creditelor și plasamentelor, precum și

constituirea, regularizarea și utilizarea provizioanelor specifice de risc de credit, cu modificările și completările ulterioare,.

- Regulamentul nr. 2 din 23/01/2008 privind evaluarea adecvării cadrului de supraveghere din statul terț de origine și verificarea echivalenței supravegherii exercitate de autoritățile competente din state terțe cu cea guvernată de principiile prevăzute în Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 99/2006 privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 227/2007, publicat în Monitorul Oficial, Partea I nr. 69 din 29/01/2008;
- Regulamentul nr.2/2008 privind aprobarea utilizării abordării standard ori a abordării standard alternative pentru riscul operațional;
- Regulamentul nr.3/ 2008 privind recunoașterea instituțiilor externe de evaluare a creditului;
- Regulament nr. 5/2008 privind aprobarea utilizării abordării standard ori a abordării standard alternative, pentru riscul operațional.

Noul Acord de Capital – Basel II înlocuiește Acordul Basel I ale cărui reguli au dovedit în timp că au oferit o cuantificare simplistă și rigidă a riscului de credit, nemaifiind aliniată la cele mai bune practici aplicate de instituțiile de credit în procesul de management al riscurilor. Prin alinierea cerințelor de capital cât mai aproape de propriile estimări ale instituțiilor de credit, Noul Acord Basel II reduce diferențele între cerințele de capital reglementat și cele de capital economic.

Efecte estimate ale aplicării Basel II pentru sistemul bancar românesc

- Asigurarea unui **management mai eficient** al riscurilor bancare
- Asigurarea unui **cadru mai flexibil** pentru stabilirea cerințelor de capital, adecvat profilului de risc al fiecărei instituții de credit, cu drepturi și răspunderi sporite pentru instituțiile de credit
- **Consolidarea premiselor** pentru stabilitatea sistemului financiar
- **Intensificarea cooperării și a parteneriatului cu comunitatea bancară**, care participă activ la implementarea Basel II – mai ales în condițiile deținerii unei cote de 73% din piața bancară românească de către instituțiile de credit cu capital majoritar străin
- **Convergența obiectivelor interne ale instituțiilor de credit** (de management al riscului și de luare a deciziilor de afaceri) cu cele urmărite de autoritățile de supraveghere (conform principiului *home-host*)

Prevederile comunitare au la bază cei trei piloni la care se referă Acordul Basel II, respectiv: cerințele minime de capital (Pilonul I), revizuirea de către supraveghetor a procesului intern al instituției de credit de evaluare a adecvării capitalului său la riscuri (Pilonul II) și cerințele de publicitate pentru instituțiile de credit (Pilonul III).

Pentru calculul cerințelor de capital (Pilonul I), elementul de noutate îl constituie reglementarea unui set de abordări avansate care vor fi disponibile instituțiilor de credit. Pentru riscul de credit, abordarea standard prevede atât posibilitatea determinării calității creditului pentru expunerile instituțiilor de credit prin raportarea la evaluările realizate de instituții de evaluare externă a creditului sau de către agenții de evaluare a creditului pentru export, recunoscute ca eligibile de către autoritatea de supraveghere, cât și o mai mare diferențiere în ceea ce privește posibilele ponderi de risc. În cazul abordărilor avansate, instituțiilor de credit li se permite să utilizeze parametri de risc determinați pe baza unor modele dezvoltate intern. Este de semnalat, totodată, utilizarea într-o măsură mai accentuată a tehnicilor de diminuare a riscului de credit, precum și introducerea tratamentului pentru expunerile securizate.

Un alt element de noutate îl constituie introducerea cerinței de capital pentru riscul operațional, al cărei calcul poate fi de asemenea realizat utilizând o gamă de abordări (abordarea de bază, abordarea standard, abordarea standard alternativă, abordarea avansată de evaluare).

Pentru riscurile de piață, noul cadru lasă, pe fond, neschimbate prevederile legate de abordările ce pot fi utilizate pentru calculul cerințelor de capital.

Noile prevederi comunitare modifică într-o anumită măsură responsabilitățile de supraveghere, acordând o importanță sporită rolului supraveghetorului consolidant, în special în procesul de aprobare a utilizării la nivelul unui grup bancar a abordărilor avansate pentru calcularea cerințelor de capital, și introducând cerințe de publicitate pentru autoritatea de supraveghere.

Potrivit noilor prevederi comunitare (Pilonul II), instituțiile de credit au obligația de a evalua adecvarea capitalului pe plan intern, în baza propriei metodologii de management al riscurilor, iar autoritatea de supraveghere trebuie să analizeze dacă evaluarea internă a adecvării capitalului instituțiilor de credit este corespunzătoare profilului de risc general și strategiilor de afaceri ale acestora. Între aspectele de care trebuie să țină seama atât instituțiile de credit cât și supraveghetorii, se numără și riscurile care nu sunt acoperite prin cerințele de capital abordate în cadrul Pilonului I.

Noul cadru impune instituțiilor de credit (Pilonul III) să facă publice informații concentrate pe parametrii cheie ai profilului de afaceri, expunerile la risc și managementul riscurilor. În baza acestor reglementări, vor fi puse la dispoziția publicului atât informații cantitative, cât și calitative.

Ordonanță de Urgență a Guvernului nr.98/2006 are ca obiectiv reglementarea supravegherii suplimentare a entităților reglementate care fac parte din grupuri cu activități financiare inter-sectoriale (conglomerate financiare), în scopul asigurării stabilității financiare și al protecției deponenților, asiguraților și investitorilor. Tarnspunerea la nivel secundar a ordonanței de urgență s-a realizat prin emiterea Ordinului BNR-CNVM-CSA nr. 23/120/113.136 privind cerințele suplimentare de adecvare a capitalului, tranzacțiile intra-grup și concentrarea riscurilor la nivelul unui conglomerat financiar care completează cadrul general al supravegherii suplimentare a entităților reglementate, persoane juridice române, prevăzut de Ordonanța de urgență nr.98/2006, în ceea ce privește modul de calcul al cerințelor suplimentare de adecvare a capitalului, identificarea și impunerea anumitor cerințe de raportare pentru tranzacțiile intra-grup și concentrarea riscurilor;

Dacă prin legislația bancară anterioară, prntru conceptul de “bancă” s-au folosit termeni diferiți (cum ar fi: bancă comercială, bancă), ordonanța de urgență folosește conceptul de “*instituție de credit*”, care înseamnă:

“a) o entitate a cărei activitate constă în atragerea de depozite sau de alte fonduri rambursabile de la public și în acordarea de credite în cont propriu;

b) o entitate, alta decât cea prevăzută la lit.a), care emite mijloace de plată în formă de monedă electronică, denumită în continuare instituție emitentă de monedă electronică;”

În România, instituțiile de credit, persoane juridice române, se pot constitui și funcționa, cu respectarea dispozițiilor generale aplicabile instituțiilor de credit și a cerințelor specifice prevăzute de ordonanța de urgență privind instituțiile de credit, în una din următoarele categorii:

a) bănci, constituite ca societăți pe acțiuni (exemplificăm: Banca Comercială Română SA; Raiffeisen Bank SA, Volksbank SA etc);

b) organizații cooperatiste de credit (Creditcoop Casa centrală)

c) bănci de economisire și creditare în domeniul locativ (Raiffeisen Banca pentru Locuințe SA și HVB Banca pentru Locuințe SA);

d) bănci de credit ipotecar;

e) instituții emitente de monedă electronică.

În plus, sistemul bancar românesc este format și din sucursalele unor instituții de credit străine autorizte de Banca Națională a României să funcționeze pe teritoriul României, cum ar fi: Anglo-Romanian Bank Limited Anglia Londra Sucursala București, ING Bank N.V., Amsterdam – Sucursala București, Banca di Roma SpA. Italia Sucursala Bucuresti, Banca Italo-Romena SpA Italia Treviso - sucursala Bucuresti, GarantiBank International NV - sucursala Romania, Bank of Cyprus Public Company Limited Nicosia Sucursala Romania, Fortis Bank SA/NV - Sucursala

Bucuresti, Caja de Ahorros y Pensiones de Barcelona Sucursala Romania (sucursale ale unor instituții de credit din state membre) și Blom Bank France S.A. Paris Sucursala Romania.

În prezent, sistemul bancar românesc cuprinde 40 de instituții de credit clasificate astfel:

- 39 de bănci (2 cu capital majoritar de stat (Casa de Economii și Consemnațiuni – CEC- și Banca de Export-Import a României Eximbank), 3 cu capital majoritar românesc, 27 cu capital majoritar străin, 7 sucursale ale unor instituții de credit străine),
- o casă centrală a cooperativelor de credit (Creditcoop),

În ceea ce privește specializarea pe tipuri de operațiuni, situația este următoarea:

- 5 instituții de credit sunt specializate, după cum urmează: una în finanțarea operațiunilor de import-export (Eximbank), două în finanțarea creditelor pentru locuințe, una în finanțarea creditelor pentru mașini (Porche Bank), una în bancă de economii pentru populație (C.E.C),
- 1 instituție de credit este casa centrala a cooperativelor de credit,
- celelalte 34 de instituții de credit efectuează operațiuni bancare comerciale - corporate și retail.

Pe piața românească, operează, de asemenea, instituții financiare nebankare, precum fonduri de asistență mutuală, case de amanet, societăți de leasing financiar, societăți de credite pentru persoane fizice, societăți de micro-finanțare, societăți de credit ipotecar, societăți care oferă operațiuni de factoring, societăți specializate în finanțarea tranzacțiilor comerciale, și altele.

Activitatea de creditare desfășurată de aceste instituții financiare nebankare a fost reglementată prin *Ordonanța Guvernului nr.28/2006 privind reglementarea unor măsuri financiar – fiscale*, ordonanță care a stabilit condițiile minime de acces al instituțiilor financiare nebankare la activitatea de creditare.

Modificările aduse prin legea de aprobare au avut în vedere, în principal, reglementarea instituțiilor financiare nebankare - persoane juridice fără scop patrimonial, constituite în baza Ordonanței Guvernului nr. 26/2000 cu privire la asociații și fundații, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 246/2005 sau în baza unor legi speciale care acordă credite din fonduri publice ori puse la dispoziție în baza unor acorduri interguvernamentale, cu caracter rambursabil/nerambursabil.

Ordonanța Guvernului nr. 28/2006, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr.266/2006 reglementează condițiile minime de acces al instituțiilor financiare nebankare la activitatea de creditare, stabilește cadrul specific pentru organizarea și funcționarea instituțiilor financiare

nebankare și instituie în sarcina Băncii Naționale a României obligația, după caz, a luării în evidență, monitorizării sau supravegherii instituțiilor financiare nebankare înscrise în registre:

- ❑ **Registrul de evidență** – cuprinde IFN luate în evidență în scop statistic de Banca Națională a României: case de ajutor reciproc, case de amanet și agenții de credit ce derulează fonduri publice
- ❑ **Registrul general** – cuprinde IFN supuse monitorizării BNR (entități care prin tipul de activitate de creditare desfășurată au acces la publicul larg de o manieră ce ar putea influența obiectivul asigurării stabilității financiare)
- ❑ **Registrul special** – cuprinde IFN supuse supravegherii BNR (volumul activității de creditare derulat de astfel de entități este, practic, comparabil cu cel al unor bănci)

Obiectivul general al Ordonanței Guvernului nr. 28/2006, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr.266/2006 îl reprezintă crearea cadrului legal de acces la activitatea de creditare a instituțiilor financiare nebankare (IFN), constituite cu scopul de a desfășura, cu titlu profesional, activități de creditare în sens larg (fonduri de garantare, case de amanet, case de ajutor reciproc, leasing, credit ipotecar, factoring,etc.), stabilind în acest sens condiții minime, uniforme și nediscriminatorii de participare în piață.

Lipsa unei reglementări în materie a făcut ca aceste entități, care desfășoară activitate de creditare, să nu fie puse în situația de a trebui să respecte cerințele de prudență și nici să raporteze vreunei autorități date privind creditele acordate. Această situație poate conduce la o creștere rapidă a gradului de îndatorare a clientelei și la creșterea riscului ca unii clienți să se îndatoreze mai mult decât le permite capacitatea financiară de a rambursa creditele angajate.

Legiferarea activității IFN-urilor precum și înregistrarea, reglementarea și supravegherea acestora de către Banca Națională a României a reprezentat o necesitate care a permis minimizarea riscului de credit și, pe această bază, asigurarea stabilității financiare.

Ordonanța Guvernului nr. 28/2006, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr.266/2006 a instituit condițiile pe care trebuie să le îndeplinească, încă de la creare, o astfel de societate, modul în care trebuie să își organizeze activitatea specifică, evidențele contabile, activitățile permise, precum și modul în care acestea vor fi monitorizate și supravegheate de către Banca Națională a României.

Cu ajutorul OG nr. 28/2006 s-a procedat la definirea domeniului de aplicare, respectiv a categoriilor instituționale care se vor afla sub incidența legii, avându-se în vedere cuprinderea numai a acelor IFN care desfășoară activități de creditare în sens larg.

În principal, aceste prevederi se referă la :

- instituționalizarea acestor operatori sub denumirea generică de “instituții financiare nebankare - IFN”, care sunt organizate ca societăți pe acțiuni, cu obiect unic de activitate;
- definirea activităților specifice asimilate operațiunilor de creditare, pe care acestea au voie să le desfășoare;
- stabilirea unui prag minim al capitalului social în echivalent în monedă națională de 200.000 Euro;
- procedura de notificare la Banca Națională a României, precum și informațiile ce trebuie furnizate în vederea luării în evidență a respectivelor entități;
- condițiile pe care trebuie să le îndeplinească atât acționarii, cât și persoanele care asigură conducerea operativă, atât din punct de vedere al bonității, cât și al pregătirii și experienței profesionale în domeniul financiar bancar;
- organizarea monitorizării și supravegherii pe trei nivele, în funcție de tipul, volumul și specificul activității de creditare desfășurate de respectiva entitate;
- obligația pentru toate IFN-urile de a elabora norme specifice pentru derularea activității de creditare, precum și de urmărire în permanență a acesteia atât prin compartimente proprii specializate, cât și prin contractarea unor servicii de audit;
- modul în care se exercită monitorizarea și supravegherea IFN-urilor de către Banca Națională a României, precum și sancțiunile pe care aceasta le poate aplica în cazul în care se constată nerespectarea legii;

- introducerea unor prevederi specifice pentru casele de ajutor reciproc precum și pentru casele de amanet, care vor funcționa și organiza în conformitate cu legile speciale;
- stabilirea unor termene în care entitățile, care la data intrării în vigoare a Legii desfășoară activități de creditare, să ia măsurile ce se impun pentru încadrarea în noile prevederi, precum și pentru încheierea operațiunilor în derulare care nu mai sunt permise.

Noul cadru de reglementare introdus prin Ordonanța Guvernului nr. 28/2006 a introdus un sistem unitar de raportare și evaluare a datelor și informațiilor, care a permis agregarea și analiza acestora la nivelul întregii piețe.

În aplicarea prevederilor OG nr.28/2006, acrobata și modificată, Banca Națională a României a emis și cadrul de reglementare secundar - principalele domenii în care BNR a emis reglementări aplicabile IFN sunt următoarele:

a. Accesul la desfășurarea activității de creditare

- Norma BNR nr. 2/2006 privind capitalul minim al IFN, cu modificările și completările ulterioare (MO partea I nr. 381/03.05.2006) - nivelul minim de capital
- Norma BNR nr. 4/2006 privind procedura de notificare și înscrierea în registre a IFN, cu modificările și completările ulterioare (MO partea I nr. 381/03.05.2006)
  - detalierea procedurii de notificare prevăzută de lege
  - cerințele, termenele și documentația necesare înscrierii în registre a IFN

b. Monitorizarea instituțiilor financiare nebancare

- Regulamentul BNR nr. 5/2002 privind clasificarea creditelor și plasamentelor precum și constituirea, regularizarea și utilizarea provizioanelor specifice de risc de credit, cu modificările și completările ulterioare (MO partea I nr. 626/23.08.2002) - devenit aplicabil IFN prin Regulamentul BNR nr. 4/2007 (MO partea I nr. 189/19.03.2007);
- Normele metodologice nr. 12 din 22/07/2002 pentru aplicarea Regulamentului BNR nr. 5/2002, cu modificările și completările ulterioare (MO partea I nr. 626/23.08.2002) –

devenite aplicabile IFN prin Norma Băncii Naționale a României nr. 5/2007 (MO partea I nr. 191/20.03.2007);

c.Monitorizarea instituțiilor financiare nebancare (cont.)

- Norma BNR nr. 7/2006 privind modificările în situația IFN(MO partea I nr. 493/07.06.2006)
- Norma BNR nr. 6/2006 privind criteriile pentru înscrierea în Registrul special a IFN (MO partea I nr. 442/23.05.2006)
- Regulamentul BNR nr.6/2006 privind emiterea și utilizarea instrumentelor de plată electronică și relațiile dintre participanții la tranzacțiile cu aceste instrumente (MO partea I nr. 927/15.11.2006)
- Reglementări privind modul de organizare și conducere a contabilității și întocmirea situațiilor financiare de către instituțiile financiare nebancare precum și cele privind aprobarea Modelelor situațiilor financiare periodice și a normelor metodologice privind întocmirea și utilizarea acestora.

d.Supravegherea instituțiilor financiare nebancare înscrise în Registrul special

- Norma BNR nr. 16/2006 privind fondurile proprii ale IFN (MO partea I nr. 770/11.09.2006) – reglementează modul de calcul și nivelul minim al fondurilor proprii
- Norma BNR nr. 17/2006 privind supravegherea expunerilor IFN (MO partea I nr. 770/11.09.2006) – reglementează limitele maxime de expunere față de contrapartidele IFN
- Norma BNR nr. 18/2006 privind organizarea și controlul intern, administrarea riscurilor semnificative, precum și desfășurarea activității de audit intern a IFN (MO partea I nr. 770/11.09.2006)
- Regulamentul BNR nr. 8/2006 privind standardele de cunoaștere a clientelei IFN (MO partea I nr. 941/21.11.2006) – vizează prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului
- Regulamentul BNR nr. 3/2007 privind limitarea riscului de credit la creditele destinate persoanelor fizice (MO partea I nr. 177/14.03.2007) – reglementează regimul creditării persoanelor fizice, din perspectiva evitării supraîndatorării

Principalele beneficii rezultate prin implementarea cadrului legal și de reglementare sunt:

- Consolidarea stabilității pieței financiare;

- ❑ Posibilitatea evaluării dimensiunii și calității reale a pieței creditului prin stabilirea unor cerințe uniforme pentru toate entitățile care desfășoară activități de creditare și prin utilizarea unor practici și metode unitare de raportare;
- ❑ Asigurarea unor condiții echivalente de desfășurare a activității de creditare pentru toți jucătorii de pe piață;
- ❑ Protecția consumatorilor de produse de creditare, inclusiv prin evitarea supraîndatorării;
- ❑ Crearea unui mediu competitiv care să asigure servicii financiare de calitate pentru toți consumatorii;
- ❑ Îmbunătățirea percepției consumatorilor față de serviciile financiare oferite de IFN aflate sub monitorizarea sau supravegherea Băncii Naționale a României.

Elementele care au determinat apariția unor dificultăți în procesul de punere în practică a reglementărilor aplicabile IFN-urilor au fost:

- ❑ anticipare nerealistă de către unele IFN-uri a impactului cadrului de reglementare emis de BNR, ceea ce a condus la întâzieri în alinierea procedurilor interne de lucru la cerințele reglementărilor și/sau la aplicarea incorectă a acestora
- ❑ corelare defectuoasă dintre cerințele reglementărilor prudențiale și metodele de organizare a informației în cadrul IFN-urilor care să permită tratarea informației respective în concordanță cu metodologia indicată de norme
- ❑ dificultăți în ceea ce privește interpretarea terminologiei reglementărilor și alegerea opțiunilor procedurale, fapt ce a îngreunat implementarea corectă a acestora și a afectat corectitudinea datelor furnizate în raportări
- ❑ modificarea/completarea legislației în domeniul administrării societăților comerciale (Legea nr. 31/1990 privind societățile comerciale, republicată, cu modificările și completările ulterioare) ulterior intrării în vigoare a OG nr. 28/2006, fapt ce a condus la apariția unor neclarități privind interpretarea unor prevederi ale cadrului legislativ și de reglementare aplicabil instituțiilor financiare nebankare

Principalele măsuri întreprinse de BNR pentru soluționarea optimă a dificultăților întâmpinate de IFN-uri sunt:

- ❑ intensificarea dialogului cu entitățile reglementate pentru a realiza un schimb de informații mai eficient inclusiv prin organizarea la sediul BNR a unor întâlniri trimestriale de lucru, cu caracter operațional
- ❑ soluționarea corespondenței primite din partea IFN în mod operativ și furnizând informații cu un grad înalt de detaliu pentru a elimina cazurile de aplicare incorectă a prevederilor reglementărilor
- ❑ identificarea prevederilor legale ce au necesitat un efort deosebit pentru a fi înțelese/aplicate/implementate și modificarea corespunzătoare a acestora
- ❑ îmbunătățirea cadrului legal și de reglementare

*

*   *

Banca Națională a României și rolul acesteia în economia de piață

Banca Națională a României (BNR), a fost înființată în anul 1880 și este banca centrală a României.

Instituție publică independentă, cu sediul central în municipiul București, Banca Națională a României este unica instituție autorizată să emită însemne monetare, sub formă de bancnote și monede, ca mijloace legale de plată pe teritoriul României.

Conform prevederilor Legii nr. 312/2004 privind Statutul Băncii Naționale a României, obiectivul fundamental al băncii centrale este asigurarea și menținerea stabilității prețurilor.

Principalele atribuții ale băncii centrale care decurg din obiectivul fundamental sunt:

1. elaborarea și aplicarea politicii monetare și a politicii de curs de schimb;
2. autorizarea, reglementarea și supravegherea prudențială a instituțiilor de credit, promovarea și monitorizarea bunei funcționări a sistemelor de plăți pentru asigurarea stabilității financiare;
3. emiterea bancnotelor și a monedelor ca mijloace legale de plată pe teritoriul României;

4. stabilirea regimului valutar și supravegherea respectării acestuia;
5. administrarea rezervelor internaționale ale României.

În cadrul politicii monetare pe care o promovează, Banca Națională a României utilizează proceduri și instrumente specifice pentru operațiuni de piață monetară și de creditare a instituțiilor de credit, precum și mecanismul rezervelor minime obligatorii.

Banca Națională a României elaborează și aplică politica de curs de schimb. În acest context, aceasta este abilitată să:

- a) elaboreze balanța de plăți și alte lucrări privind poziția investițională internațională a țării;
- b) stabilească cursurile de schimb pentru operațiunile proprii pe piața valutară, să calculeze și să publice cursurile medii pentru evidența statistică;
- c) păstreze și să administreze rezervele internaționale ale statului.

Banca Națională a României este, de asemenea, autorizată, în condițiile legii, să efectueze următoarele operațiuni:

- a) să cumpere, să vândă și să efectueze alte tranzacții cu lingouri și monede din aur și cu alte metale prețioase;
- b) să cumpere, să vândă și să efectueze alte tranzacții cu valute;
- c) să cumpere, să vândă și să efectueze alte tranzacții pe piața secundară cu bonuri de tezaur, obligațiuni și alte titluri emise sau garantate de guverne străine sau de organizații financiare interguvernamentale;
- d) să cumpere, să vândă și să efectueze alte tranzacții cu valori mobiliare emise sau garantate de bănci centrale, de instituții financiare internaționale, de societăți bancare și nebancare;
- e) să deschidă și să mențină conturi la alte bănci centrale și autorități monetare, societăți bancare și la instituții financiare internaționale;
- f) să deschidă și să țină conturi și să efectueze operațiuni de corespondent pentru instituții financiare internaționale, bănci centrale și autorități monetare, societăți financiare și bancare, organizații financiare interguvernamentale din străinătate, precum și pentru guverne străine și agențiile lor.

Instituțiile de credit – verigă de bază a sistemului bancar românesc

Instituțiile de credit pot desfășura, în limita autorizației acordate de Banca Națională a României și a prevederilor legale, următoarele activități:

- a) atragere de depozite și de alte fonduri rambursabile;

- b) acordare de credite, incluzând printre altele: credite de consum, credite ipotecare, factoring cu sau fără regres, finanțarea tranzacțiilor comerciale, inclusiv forfetare;
- c) leasing financiar;
- d) operațiuni de plăți;
- e) emitere și administrare de mijloace de plată, cum ar fi: cărți de credit, cekuri de călătorie și alte asemenea, inclusiv emitere de monedă electronică;
- f) emitere de garanții și asumare de angajamente;
- g) tranzacționare în cont propriu și/sau pe contul clienților, în condițiile legii, cu:
  - 1. instrumente ale pieței monetare, cum ar fi: cekuri, cambii, bilete la ordin, certificate de depozit;
  - 2. valută;
  - 3. contracte futures și options financiare;
  - 4. instrumente având la bază cursul de schimb și rata dobânzii;
  - 5. valori mobiliare și alte instrumente financiare transferabile;
- h) participare la emisiunea de valori mobiliare și alte instrumente financiare, prin subscrierea și plasamentul acestora ori prin plasament și prestarea de servicii legate de astfel de emisiuni;
- i) servicii de consultanță cu privire la structura capitalului, strategia de afaceri și alte aspecte legate de afaceri comerciale, servicii legate de fuziuni și achiziții și prestarea altor servicii de consultanță;
- j) administrare de portofolii și consultanță legată de aceasta;
- k) custodie și administrare de instrumente financiare;
- l) intermediere pe piața interbancară;
- m) prestare de servicii privind furnizarea de date și referințe în domeniul creditării;
- n) închiriere de casete de siguranță;
- o) operațiuni cu metale și pietre prețioase și obiecte confecționate din acestea;
- p) dobândirea de participații la capitalul altor entități;
- r) orice alte activități sau servicii, în măsura în care acestea se circumscriu domeniului financiar, cu respectarea prevederilor legale speciale care reglementează respectivele activități, dacă este cazul.

Instituțiile de credit pot desfășura și alte activități, permise potrivit autorizației acordate de Banca Națională a României, după cum urmează:

- a) operațiuni ne-financiare în mandat sau de comision, în special pe contul altor entități din cadrul grupului din care face parte instituția de credit;
- b) operațiuni de administrare a patrimoniului constând din bunuri mobile și/sau imobile aflate în proprietatea acestora, dar neafectate desfășurării activităților financiare;

c) prestarea de servicii clientei proprii care, deși nu sunt conexe activității desfășurate, reprezintă o prelungire a operațiunilor bancare.

Instituțiile de credit nu pot desfășura alte activități în afara celor permise de OUG nr.99/2006.

Astfel, instituțiile de credit nu se pot angaja în operațiuni cum ar fi:

- a) gajarea propriilor acțiuni pe contul datoriilor băncii;
- b) acordarea de credite garantate cu acțiuni, alte titluri de capital sau cu obligațiuni emise de instituția de credit însăși sau de o altă entitate aparținând grupului din care face parte instituția de credit;
- c) atragerea de depozite sau de alte fonduri rambursabile, titluri sau alte valori, de la public, când instituția de credit se află în stare de insolvență.

Instituțiile de credit trebuie să-și organizeze întreaga activitate în conformitate cu regulile unei practici bancare prudente și sănătoase, cu cerințele legii și ale reglementărilor emise în aplicarea acesteia. De asemenea, fiecare instituție de credit trebuie să dispună de proceduri administrative și contabile riguroase și de mecanisme adecvate de control intern pentru identificarea și înregistrarea tuturor expunerilor mari și a modificărilor ulterioare ale acestora și pentru monitorizarea acestor expuneri în conformitate cu politicile proprii privind expunerile.

Fiecare instituție de credit este responsabilă pentru procesul intern de evaluare a adecvării capitalului la profilul său de risc.

Banca Națională a României poate stabili prin reglementări și alte cerințe de natură prudențială, precum și nivelul de aplicare al acestora la instituțiile de credit. Aceste cerințe pot viza, fără a fi limitative, următoarele:

- a) riscul de lichiditate;
- b) operațiunile instituției de credit cu persoanele aflate în relații speciale cu aceasta;
- c) externalizarea activităților instituției de credit;
- d) calitatea activelor și provizioane;
- e) modificările operate la nivelul instituției de credit față de condițiile care au stat la baza autorizării acesteia.

Instituțiile de credit trebuie să organizeze și să conducă contabilitatea în conformitate cu prevederile Legii contabilității nr. 82/1991, republicată, și să întocmească situații financiare anuale și, după caz, situații financiare anuale consolidate, care să ofere o imagine fidelă a poziției financiare, a performanței financiare, a fluxurilor de trezorerie și a celorlalte aspecte legate de activitatea

desfășurată. Evidența contabilă și situațiile financiare ale unei instituții de credit trebuie să reflecte, de asemenea, operațiunile și situația financiară a sucursalelor și a filialelor, pe bază individuală și, respectiv, pe bază consolidată.

Situațiile financiare anuale ale instituțiilor de credit și, după caz, situațiile financiare anuale consolidate trebuie să fie auditate de auditori financiari, în conformitate cu standarde și practice acceptate pe plan internațional.

Alte instituții care conlucrează la bunul mers al sistemului bancar românesc sunt:

Fondul de Garantare a Depozitelor în Sistemul Bancar a fost înființat în anul 1996, prin Ordonanța Guvernului nr. 39/1996, fiind constituit ca persoană juridică de drept public.

Obiectivul principal al Fondului îl reprezintă garantarea rambursării depozitelor constituite la instituțiile de credit de către persoane fizice, persoane juridice ori entități fără personalitate juridică, potrivit condițiilor și limitelor stabilite prin legea de funcționare a Fondului, precum și desfășurarea activității ca administrator special, administrator interimar ori ca lichidator al instituțiilor de credit, în cazul desemnării sale în una din aceste calități.

Biroul de Credit a fost înființat din inițiativa comunității bancare din România ca societate pe acțiuni și a avut ca membri fondatori 24 de bănci. În prezent, Biroul de Credit are ca acționari 27 de bănci. Scopul creării Biroului de Credit a fost acela de a furniza participanților din sistemul bancar informații reale, actualizate, agregate și consistente referitoare la persoane fizice care au contractat credite de la bănci sau societăți financiare, au achiziționat un produs în sistem leasing, au fost asigurate împotriva riscului de neplată de o societate de asigurări.

Agentia de Valorificare a Activelor Bancare (AVAB) fosta Oficiul pentru Recuperarea Creantelor Bancare (ORCB), în baza OUG nr.51/1998, republicată, privind valorificarea unor active stabilește valorificarea unor active ale bancilor la care statul este actionar majoritar, în vederea pregătirii acestora pentru începerea procedurii de privatizare, în scopul creșterii gradului de solvabilitate și a credibilității interne și externe sau reglementării problemelor de natură financiară ale acestora pentru menținerea viabilității sistemului bancar, precum și pentru accelerarea procedurilor de recuperare a creantelor cesionate.